

***Statenstuk* 2009-406**

MKB-fonds risicokapitaal (Versnellingsagenda)

Voorgestelde behandeling:

- Statencommissie Bestuur, Financiën en Economie op 9 december 2009
- provinciale staten op 16 december 2009
- fatale beslisdatum: 16 december 2009

Behandeld door de heer R.A. Donkerbroek, telefoonnummer (0592) 36 54 24, e-mail
r.donkerbroek@drenthe.nl

Portefeuillehouder: mevrouw J.G. Vlietstra

Inleiding

In de afgelopen maanden hebben wij in nauwe samenwerking met NV NOM de mogelijkheden verkend om in deze economisch moeilijke tijden aan het Drentse midden- en kleinbedrijf (MKB) extra faciliteiten beschikbaar te stellen voor het verwerven van risicokapitaal ten behoeve van de financiering van investeringen in groei en/of innovatie. Als onderdeel van de Drentse Versnellingsagenda is voor de realisatie van dit initiatief bij de Voorjaarsnota 2009 € 2 miljoen beschikbaar gesteld, waarbij wordt uitgegaan van 2 tranches (2009 en 2010) van elk € 1 miljoen.

Voor de uitvoering van vorenstaande maatregel uit de Versnellingsagenda ligt nu een concreet projectvoorstel van NV NOM voor, dat in nauwe samenwerking tussen provincie en NV NOM tot stand is gekomen. Het betreft een nieuwe financieringsfaciliteit voor het MKB die tegemoetkomt aan onze wensen en uitgangspunten zoals: flexibel in te zetten, toegankelijk voor brede doelgroep, snel te realiseren, exclusief voor Drenthe, additioneel aan bestaande NOM- en EZ-instrumentarium.

Parallel aan vorenstaande ontwikkeling hebben de Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen (ROM) (NOM, Oost NV, LIOF en BOM) met elkaar en met grootaandeelhouder Ministerie van Economische Zaken gesproken over de wenselijkheid van een additionele en tijdelijke faciliteit (2009-2010) met als doel meer investeringen mogelijk te maken nu de banken terughoudender zijn geworden met het verlenen van krediet. Vulling van een dergelijk fonds wordt beoogd via leningen die een ROM aantrekt bij haar regionale aandeelhouders (provincies). De NOM heeft ons hiervoor in augustus 2009 een voorstel voorgelegd onder de titel: TAFF (tijdelijke additionele financieringsfaciliteit). In eerste aanleg is het streven van NV NOM om hiervoor een noordelijk fonds in te richten. Daarvoor is standpuntbepaling en besluitvorming van 3 provincies nodig, hetgeen naar verwachting lang kan gaan duren. Wij stellen voor om geen tempo te verliezen en deze TAFF-lijn integraal mee te nemen bij de uitvoering van onze Versnellingsagenda.

Vorengenoemd TAFF-voorstel sluit goed aan bij onze doelstellingen om in het kader van de Drentse Versnellingsagenda het MKB extra te ondersteunen. Wij hebben de NOM bereid gevonden om vanuit deze gedachtelijn 1 Drents instrument in te richten, waarin beide faciliteiten (onze oorspronkelijke wens, aangevuld met die van TAFF) geïntegreerd worden aangeboden aan het Drentse MKB. NV NOM stelt voor om de Drentse Participatiemaatschappij (DPM) te gebruiken als instrument/vehikel voor het aanbieden van de 2 faciliteiten. DPM is volledig in eigendom van NV NOM. De 2 faciliteiten die worden voorgesteld, hebben de volgende kenmerken.

Faciliteit A: Kapitaalinjectie in DPM van totaal € 2 miljoen in 2 gelijke tranches

- Op zeer flexibele wijze kan daarmee ingespeeld worden op financieringsbehoefte van (met name) het kleinere MKB.
- Deze faciliteit biedt aanvullende en ruimere mogelijkheden dan reguliere instrumentarium NV NOM: steun, zowel in de vorm van eigen vermogen als in de vorm van rekening-courant.
- Het betreft een bijdrage in revolverend fonds; terugkerende middelen kunnen opnieuw worden ingezet ten behoeve van Drentse MKB.
- De bijdrage van de provincie heeft de vorm van een subsidie aan DPM; NV NOM is verantwoordelijk voor uitvoering en beheer.

Faciliteit B: Tijdelijke maatregel voor investerende bedrijven die thans onvoldoende kredietfaciliteiten krijgen bij reguliere banken

- Met "tijdelijk" wordt bedoeld dat de leningen zo veel mogelijk in 2010 zullen worden uitgezet met een verwacht gemiddelde looptijd van maximaal 5 jaar.
- Verstrekken van een rentedragende lening (à 4%) op afroep beschikbaar, afhankelijk van vraag uit de markt.
- Niet de zogenaamde doelondernemingen, maar commerciële banken zijn – uiteraard in afstemming met de doelonderneming - aanvragers van deze faciliteit.
- De doelgroep is anders/breder dan onder faciliteit A; met name grotere en niet per definitie stuwende bedrijven die willen investeren komen in aanmerking. Ter informatie: stuwende bedrijven zijn bedrijven die meer dan 50% van hun omzet buiten de regio halen.
- Echter te allen tijde betreft het steunverlening aan *in de kern gezonde* bedrijven.
- Uitgangspunt is dat banken zelf 50% van de additionele vermogensbehoefte van een onderneming financieren en dat de andere 50% wordt gefinancierd via de TAFF-regeling binnen DPM.
- Met deze maatregel/faciliteit wordt beoogd om meer investeringen mogelijk te maken en tegelijk om banken te stimuleren krediet te verlenen (hun rol te laten spelen).
- NV NOM heeft voor het ontwikkelen van deze faciliteit toestemming van aandeelhouder Ministerie van Economische Zaken om een lening aan te trekken bij de provinciale aandeelhouder.
- Uitgangspunt is bovendien dat het een tijdelijke maatregel betreft met het oog op imperfecties ten aanzien van reguliere markt rond kredietverlening.
- De bijdrage van de provincie heeft de vorm van een rentedragende lening (rentepercentage 4%) aan DPM met een looptijd van in principe vijf jaar.

Advies

1. Instemmen met het inhoudelijke projectvoorstel van NV NOM om in het kader van de actuele economische situatie aanvullende mogelijkheden voor risicofinanciering aan te bieden aan het Drentse MKB.
2. Beschikbaar stellen van een subsidiebijdrage van totaal € 2 miljoen aan DPM in 2 gelijke tranches (2009 en 2010) voor de uitvoering van onder punt 1 genoemd voorstel, verwijzend naar de Voorjaarsnota 2009 en onder voorbehoud van besluitvorming Begroting 2010 door provinciale staten.
3. Instemmen met het aan provinciale staten verzenden van het statenvoorstel MKB-fonds risicokapitaal om een rentedragende lening ad € 4 miljoen (à 4% rente) te verstrekken aan de DPM met ingang van 2010.

Beoogd effect

- Bevorderen van ondernemingsactiviteiten
Onze kapitaalinjectie in DPM leidt tot steun aan ten minste 5 tot 10 bedrijven, uitgaande van een gemiddelde risicokapitaaluitzetting van € 200.000,- tot € 500.000,- per onderneming.
De TAFF-regeling binnen DPM leidt tot steun aan ten minste nog eens 20 bedrijven.
- Stimuleren van werkgelegenheid
Onze kapitaalinjectie in DPM ad € 2 miljoen leidt op basis van ervaringscijfers NV NOM tot een werkgelegenheidseffect van uiteindelijk 150 tot 200 directe en indirecte arbeidsplaatsen.
Ten aanzien van de TAFF-regeling zijn geen ervaringscijfers bekend.

- Stimulans voor commerciële banken om krediet te verlenen

Onze bijdrage aan DPM voor de TAFF-regeling maakt het mogelijk banken te stimuleren hun rol rond kredietverlening (weer) op te pakken. Uitgangspunt is namelijk dat tegenover iedere bijdrage op basis van TAFF een evenredig bedrag staat aan kredietverlening door commerciële banken.

Argumenten

1.1. invulling aan de Drentse Versnellingsagenda

In reactie op de economische recessie heeft de provincie medio 2009 een pakket maatregelen samengesteld waarmee wij, passend binnen onze rol en taak, een maximale bijdrage willen leveren aan het verzachten van de negatieve effecten van de crisis voor de Drentse economie. Een van die maatregelen betreft het ondersteunen van het MKB via een nieuwe faciliteit voor risicofinanciering via NV NOM. Voorliggend voorstel geeft invulling aan genoemde maatregel. Daarbij wordt uitgegaan van 2 extra faciliteiten voor het bedrijfsleven, die wij in financiële zin ook op 2 verschillende manieren ondersteunen maar die wel geïntegreerd worden in 1 instrument, namelijk de DPM, waarvan NV NOM 100% eigenaar is.

2.1. Extra stimulans ondernemingsactiviteiten in Drenthe

Door het aanbieden van de 2 aanvullende faciliteiten wordt enerzijds bevorderd dat er specifiek voor Drentse bedrijven (in potentie stuwend) financiële steun beschikbaar komt om te voorzien in hun financieringsbehoefte en anderzijds wordt bevorderd dat ook juist de meer regionaal verzorgende bedrijven investeringen financiering kunnen vinden voor investeringen. De verwachting is dat op die manier meer bedrijven hun financiering rond kunnen krijgen om investeringsplannen te realiseren.

Met de beoogde kapitaalsinjectie van € 2 miljoen in DPM is het mogelijk om 4 tot 10 bedrijven te ondersteunen, waarbij wordt uitgegaan van 10 tot 15 directe en indirecte arbeidsplaatsen per geïnvesteerd bedrag van € 100.000,-. Het revolverende karakter maakt het mogelijk om terugkerende middelen wederom in te zetten ten behoeve van andere bedrijven.

Met de beoogde TAFF-faciliteit (via DPM) ad € 4 miljoen kunnen 10 tot 20 bedrijven geholpen worden. Deze maatregel heeft tijdelijk karakter, ervan uitgaande dat vanaf 2011 de situatie rond kredietverlening door reguliere banken weer genormaliseerd is.

3.1. Additioneel en flexibel in te zetten instrument

Een van de kerntaken van NV NOM is het verstrekken van risicokapitaal aan ondernemingen in Noord-Nederland. Dat gebeurt veelal via achtergestelde leningen en / of via participatie (via aandelen). NV NOM heeft daarvoor de beschikking over diverse financieringsinstrumenten bestemd voor bedrijven in Noord-Nederland. Voorliggend voorstel gaat uit van 2 nieuwe faciliteiten. De additionaliteit van de nieuwe faciliteit zit in de volgende aspecten:

- Daar waar het reguliere instrumentarium van de NOM voor heel Noord-Nederland geldt, is de nieuwe faciliteit exclusief voor Drentse ondernemingen bedoeld.
- Op grond van de aandeelhoudersinstructie richt NV NOM zich nu bijna exclusief tot stuwende bedrijven (50% omzet buiten de regio) en op bedrijven die actief zijn op een van de pieken energie, sensortechnologie, water en *agribusiness*. De nieuwe faciliteit maakt het mogelijk in voorkomende gevallen ook niet-stuwende bedrijven te steunen en bedrijven die in andere sectoren actief zijn dan de zogenaamde pieken.
- Inzet is voorts om een flexibele faciliteit aan te bieden, waarbij zowel functie van risicodragend kapitaal wordt aangeboden als een functie rekening-courantkrediet. Ook dit reikt verder dan NV NOM nu mag aanbieden op basis van aandeelhoudersinstructie.
- Ook ontstaan nieuwe mogelijkheden om vanuit DPM een bijdrage te leveren ten gunste van bijvoorbeeld een strategische acquisitie, waarbij het kunnen overhandigen van een concurrerend regionaal bod (vestigingspakket) doorslaggevend kan zijn.

4.1. Realiseren beleidsdoelen tegen relatief minimale kosten

Door het verstrekken van een rentedragende lening (à 4%) aan DPM, die deze middelen weer uitzet via achtergestelde leningen aan doelondernemingen, ontstaat de situatie dat wij een bijdrage kunnen leveren aan het realiseren van onze beleidsdoelstellingen gericht op stimuleren van economische ontwikkeling, zonder dat de volledige kosten hiervoor voor onze rekening komen. Uiteraard met in achtneming van de risico's die verbonden zijn aan het verstrekken van een lening die voor risicovolle financiering wordt ingezet.

Uitvoering

Tijdsplanning

Direct na besluitvorming door ons op 13 oktober 2009 wordt de eerste tranche kapitaalinjectie ad € 1 miljoen in DPM geëffectueerd, waarmee het instrument haar eerste voeding heeft en haar eerste werk kan doen. Daarop volgt een tweede tranche in 2010.

Op 14 oktober 2009 staat een formeel persmoment gepland waarin NOM en provincie gezamenlijk naar buiten treden over deze maatregel in het kader van de Versnellingsagenda.

Afhankelijk van besluitvorming door uw staten zal met ingang van 2010 de lening ad € 4 miljoen worden verstrekt aan DPM.

Financiën

Er is in dit voorstel sprake van 2 faciliteiten waarvoor een afzonderlijk dekkingsvoorstel van toepassing is.

Kapitaalinjectie in DPM ad € 2 miljoen (conform Voorjaarsnota 2009)

Programmanummer:	4, Kennis werkt
Prestatienummer:	3710701, Prikkels functioneren arbeidsmarkt
Kostensoort	423010, Risicofinanciering MKB
Totale kosten	€ 2.000.000,-- (2009 en 2010 jaarlijks € 1 miljoen)
Bijdragen van derden	n.v.t.
Lasten voor de provincie	€ 2.000.000,--

Lening aan DPM ad € 4 miljoen

De kosten van de te verstrekken lening uiteten zich in de exploitatiebegroting in de rentesfeer. Daarin is bij de geraamde renteopbrengst uitgegaan van 1% renteopbrengst op uitgezet kort geld. Met de NV NOM is een rentepercentage van 4% overeengekomen. Daardoor wordt er een hogere renteopbrengst gerealiseerd van € 120.000,-- per jaar.

Programmanummer	6, Middelen
Prestatienummer	3000101, Geldleningen en uitzettingen
Kostensoort	850002, Rente van belegd kasgeld
Baten	€ 120.000,--

Monitoring en evaluatie

Met NV NOM is afgesproken dat ten minste 2 keer per jaar verslag wordt gedaan over voortgang wat betreft animo voor en uitzettingen via dit instrument. Afgesproken is ook dat NV NOM de provincie pro-actief informeert in voorliggende situaties.

Ook is met NV NOM afgesproken dat de tweede tranche kapitaalinjectie in DPM afhankelijk is van evaluatiegegevens uit eerste tranche.

Extern betrokkenen

NV NOM

Ministerie van Economische Zaken

Communicatie

Bijlagen

1. Projectvoorstel NV NOM

Ter inzage in de leeskamer

N.v.t.

Assen, 16 oktober 2009

Kenmerk: 42/5.8/2009013356

Gedeputeerde staten van Drenthe,

J. Tichelaar, voorzitter

J.M. Imhof, secretaris

ga.coll.

Gedeputeerde Staten Drenthe
Postbus 122
9400 AC ASSEN

N.V. NOM
*Investerings- en
Ontwikkelingsmaatschap
voor Noord-Nederland*

Correspondentieadres
Postbus 424
9700 AK Groningen

Bezoekadres
Paterswoldseweg 810
9728 BM Groningen

Groningen, 7 september 2009

Geacht College,

In de afgelopen periode heeft overleg plaatsgevonden tussen N.V. NOM en Provincie Drenthe over de mogelijkheid van versterking van de marktsector in Drenthe. Centraal hierin staat het MKB, aangezien het MKB sinds jaar en dag een substantieel deel van bestaande en nieuw gecreëerde banen voor zijn rekening neemt. Het MKB is daarmee dan ook van groot belang voor de (Drentse) economie.

Het MKB wordt geconfronteerd met uitdagingen op een breed terrein, waaronder die van technologische vernieuwingen en toenemende concurrentie. In het huidige tijdsgewricht moet daaraan helaas ook die van schaarste of zelfs volledige onbeschikbaarheid van kapitaal worden toegevoegd.

Vanuit NOM zijn er momenteel mogelijkheden om het MKB bij dergelijke vraagstukken te ondersteunen. Een van de mogelijkheden is financiële ondersteuning middels het beschikbaar stellen van risicodragend kapitaal en achtergestelde leningen. NOM heeft hiervoor een bepaalde hoeveelheid kapitaal tot haar beschikking. Dit kapitaal vindt zijn bestemming uitsluitend in de drie noordelijke provincies Fryslân, Groningen en Drenthe.

Naast dit meer algemeen noordelijk financieringskapitaal, geldt specifiek voor de Provincie Drenthe dat NOM voor de inzet van risicokapitaal tevens gebruik kan maken van de Drentse Participatie Maatschappij (dochteronderneming van de NOM). Het financieringsinstrument c.q. -fonds DPM is echter klein van omvang en heeft mede daardoor een beperkte slagkracht.

Vanuit de contacten tussen NOM en de Provincie is daarom gezocht naar een manier om enerzijds de financiële slagkracht van de DPM zodanig te vergroten dat hiermee (ook in deze economisch moeilijke tijd) extra ondernemersactiviteiten binnen de Provincie Drenthe mogelijk kunnen worden gemaakt, en anderzijds deze activiteiten niet ten koste zullen gaan van de normale financieringsactiviteiten die NOM in Drenthe onderneemt.

Tel. 050 - 521 44 44
Fax 050 - 521 44 00
E-mail: info@nom.nl
Internet: www.nom.nl
KvK Groningen nr. 02032331
Friesland Bank
nr. 29.82.95.687
BTW nr. NL001501000B01

Dit heeft geresulteerd in een financieringsinstrument waarmee op een zeer flexibele manier kan worden ingespeeld op specifieke situaties die zich binnen een bedrijf kunnen voordoen. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan een (startende) ondernemer die behoefte heeft aan een relatief lange aflossingsvrije periode, eventueel in combinatie met het tijdelijk bijschrijven van de rente op de hoofdsom.

Een ander voorbeeld is een ondernemer die door omstandigheden tijdelijk een hogere financieringsbehoefte heeft dan te doen gebruikelijk voor dit bedrijf en daarom voor een beperkte periode een deel van de reeds afgeloste lening opnieuw wenst op te nemen.

Kortom er wordt een financieringsinstrument aangeboden dat weliswaar de functie van risicodragend kapitaal (c.q. eigen vermogen) heeft, maar daarbij ook de flexibiliteit van een (rekening courant) krediet in zich heeft. Deze combinatie gaat daarmee veel verder dan het risicodragend kapitaal dat NOM op grond van de instructie van de aandeelhouders zou mogen aanbieden.

Om dit instrument binnen de Provincie Drenthe te kunnen introduceren, wordt gedacht aan een financiële bijdrage in de vorm van een subsidie vanuit de Provincie Drenthe aan DPM ter hoogte van € 1 miljoen. Op het moment dat deze middelen volledig zijn uitgezet en bij positieve evaluatie, kan nogmaals een bedrag van € 1 miljoen beschikbaar worden gesteld.

Deze middelen worden overigens niet uitsluitend beschikbaar gesteld aan het bestaande bedrijfsleven in de Provincie Drenthe. De middelen kunnen namelijk tevens worden ingezet als onderdeel van een acquisitie- c.q. vestigingspakket voor bedrijven die overwegen om zich in de Provincie Drenthe te gaan vestigen.

De Provincie en NOM hebben in het afgelopen jaar namelijk in toenemende mate ervaren dat vooral bij dergelijke acquisitie- en vestigingsprojecten het kunnen aanbieden van risicodragend kapitaal als onderdeel van een totaalpakket, een doorslaggevende factor kan zijn bij de uiteindelijke vestigingskeuze van een onderneming.

Een belangrijke basisgedachte van DPM is tenslotte het revolverend karakter teneinde meervoudige werking van de beschikbaar gestelde middelen te faciliteren. De inkomsten die met de kapitaalsinjectie vanuit de Provincie door DPM worden gerealiseerd – voorvloeiende uit aandelenverkoop, aflossingen van de leningen, dividend en renteopbrengsten – zullen in dit kader dan ook opnieuw en in volledige omvang worden ingezet voor activiteiten ter ondersteuning van het MKB in de Provincie Drenthe.

Gelijktijdig met de vormgeving van bovenstaande is door de gezamenlijke regionale ontwikkelingsmaatschappijen nagedacht over aanvullende tijdelijke maatregelen voor investerende bedrijven die onvoldoende kredietfaciliteiten krijgen bij de banken. Binnen de NOM heeft dat geleid tot een voorstel voor tijdelijke additionele financiering (TAFF). Dit voorstel hebben wij u aangeboden met een begeleidend schrijven op 4 augustus jl.

De essentie van dat voorstel is dat voor de hele korte termijn de NOM een aanvullende financiering verstrekt in combinatie met de banken in de vorm van een achtergestelde lening. Daarmee hopen en verwachten wij de banken te verleiden om meer krediet te verstrekken en kan een bedrijf dat zijn totale financiering niet rond krijgt toch geholpen worden om investeringsplannen te realiseren. Voor de verdere invulling verwijs ik korthedshalve naar de brief en bijlage van 4 augustus. Om dit te kunnen realiseren vragen wij elk van de drie Noordelijke provincies om ons een lening te verstrekken. Voor Drenthe schatten wij € 6 miljoen nodig te hebben. Om voortvarend van start te kunnen gaan doet de gelukkige omstandigheid zich voor dat wij reeds met u in gesprek waren over aanvullende stortingen in de DPM.

Naar aanleiding daarvan heeft een gesprek met uw portefeuillehouder plaats gevonden. Daaruit is naar voren gekomen dat wij het voorstel m.b.t. de werking van het DPM-fonds hebben aangevuld met een korte paragraaf waarin de werking van TAFF is weergegeven. Daarmee verbreden we de werking van DPM met een aanvullend onderdeel dat ons in staat stelt om op korte termijn in de kern gezonde bedrijven in de provincie Drenthe te helpen bij hun totale financieringsbehoefte. Deze aanvulling van de fondsmogelijkheden willen we in eerste instantie tot eind 2010 gebruiken in de verwachting dat de economische situatie dan zodanig gestabiliseerd is dat de reguliere bancaire kredietverlening genormaliseerd is. Door in het DPM-fonds een aanvullende faciliteit aan te brengen kunnen we snel van start en past de beoogde bijdrage van de provincie Drenthe goed in de versnellingsagenda.

Bovengenoemde gedachtegangen zijn vanuit NOM en Provincie geconcretiseerd en uitgewerkt in een projectvoorstel. Dit voorstel is als bijlage aan deze brief toegevoegd.

Graag verzoek ik u vanuit de Provincie Drenthe om met dit projectvoorstel akkoord te gaan en een financiële bijdrage van € 2 miljoen (in twee tranches van elk € 1 miljoen) aan DPM beschikbaar te stellen. Aanvullend doen wij u het verzoek om € 4 miljoen beschikbaar te stellen in de vorm van een rentedragende lening die op afroep beschikbaar is, afhankelijk van de vraag uit het bedrijfsleven in de provincie Drenthe. Vanzelfsprekend zullen wij regelmatig rapporteren over de voortgang.

Hoogachtend

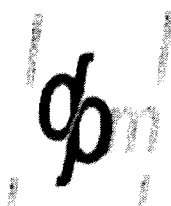
Drs. S. Jansen
Directeur

Bijlage: projectvoorstel

**PROJECTVOORSTEL MOGELIJKE FINANCIËLE BIJDRAGE PROVINCIE DRENTE
AAN**

***DRENTSE PARTICIPATIEMAATSCHAPPIJ B.V.
TE
MEPPEL***

Een co-productie van

provincie Drenthe

*R. van Dijk
11 sept 2009*

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding / samenvatting	2.
2. Doelstelling	3.
3. Structuur en organisatie	4.
4. Beoordelingsprocedure	5.
5. Continuïteit en beoogde effecten	5.
6. Beheer van participaties en kosten	6.
7. Informatie uitwisseling	6.
8. Voortgangsrapportage	7.
9. Tijdelijke Additionele Financiering Faciliteit (TAFF)	8.

1. Inleiding / samenvatting

In de afgelopen periode heeft overleg plaatsgevonden tussen N.V. NOM en Provincie Drenthe over de mogelijkheid van versterking van de marktsector in Drenthe. Centraal hierin staat het MKB, aangezien het MKB sinds jaar en dag een substantieel deel van bestaande en nieuw gecreëerde banen voor zijn rekening neemt. Het MKB is daarmee dan ook van groot belang voor de (Drentse) economie.

Het MKB wordt geconfronteerd met uitdagingen op een breed terrein, waaronder die van technologische vernieuwingen en toenemende concurrentie. In het huidige tijdsgewricht moet daaraan helaas ook die van schaarste of zelfs volledige onbeschikbaarheid van kapitaal worden toegevoegd.

Vanuit NOM zijn er momenteel mogelijkheden om het MKB bij dergelijke vraagstukken te ondersteunen. Een van de mogelijkheden is financiële ondersteuning middels het beschikbaar stellen van risicodragend kapitaal en achtergestelde leningen. NOM heeft hiervoor een bepaalde hoeveelheid kapitaal tot haar beschikking. Dit kapitaal vindt zijn bestemming uitsluitend in de drie noordelijke provincies Fryslân, Groningen en Drenthe.

Naast dit meer algemeen noordelijk financieringskapitaal, geldt specifiek voor de Provincie Drenthe dat NOM voor de inzet van risicokapitaal tevens gebruik kan maken van de Drentse Participatie Maatschappij (dochteronderneming van de NOM). Het financieringsinstrument c.q. -fonds DPM is echter klein van omvang en heeft mede daardoor een beperkte slagkracht.

Vanuit de contacten tussen NOM en de Provincie is daarom gezocht naar een manier om enerzijds de financiële slagkracht van de DPM zodanig te vergroten dat hiermee (ook in deze economisch moeilijke tijd) extra ondernemersactiviteiten binnen de Provincie Drenthe mogelijk kunnen worden gemaakt, en anderzijds deze activiteiten niet ten koste zullen gaan van de normale financieringsactiviteiten die NOM in Drenthe onderneemt.

Dit heeft geresulteerd in een financieringsinstrument waarmee op een zeer flexibele manier kan worden ingespeeld op specifieke situaties die zich binnen een bedrijf kunnen voordoen. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan een (startende) ondernemer die behoefte heeft aan een relatief lange aflossingsvrije periode, eventueel in combinatie met het tijdelijk bijschrijven van de rente op de hoofdsom.

Een ander voorbeeld is een ondernemer die door omstandigheden tijdelijk een hogere financieringsbehoefte heeft dan te doen gebruikelijk voor dit bedrijf en daarom voor een beperkte periode een deel van de reeds afgeloste lening opnieuw wenst op te nemen.

Kortom er wordt een financieringsinstrument aangeboden dat weliswaar de functie van risicodragend kapitaal (c.q. eigen vermogen) heeft, maar daarbij ook de flexibiliteit van een (rekening courant) krediet in zich heeft. Deze combinatie gaat daarmee veel verder dan het risicodragend kapitaal dat NOM op grond van de instructie van de aandeelhouders zou mogen aanbieden.

Om dit instrument binnen de Provincie Drenthe te kunnen introduceren, wordt gedacht aan een financiële bijdrage in de vorm van een subsidie vanuit de Provincie Drenthe aan DPM ter hoogte van € 1 miljoen. Op het moment dat deze middelen volledig zijn uitgezet en bij positieve evaluatie, kan nogmaals een bedrag van € 1 miljoen beschikbaar worden gesteld.

Deze middelen worden overigens niet uitsluitend beschikbaar gesteld aan het bestaande bedrijfsleven in de Provincie Drenthe. De middelen kunnen namelijk tevens worden ingezet als onderdeel van een acquisitie- c.q. vestigingspakket voor bedrijven die overwegen om zich in de Provincie Drenthe te gaan vestigen.

De Provincie en NOM hebben in het afgelopen jaar namelijk in toenemende mate ervaren dat vooral bij dergelijke acquisitie- en vestigingsprojecten het kunnen aanbieden van risicodragend kapitaal als onderdeel van een totaalpakket, een doorslaggevende factor kan zijn bij de uiteindelijke vestigingskeuze van een onderneming.

Een belangrijke basisgedachte van DPM is tenslotte het revolverend karakter teneinde meervoudige werking van de beschikbaar gestelde middelen te faciliteren. De inkomsten die met de kapitaalsinjectie vanuit de Provincie door DPM worden gerealiseerd – voorvloeiende uit aandelenverkoop, aflossingen van de leningen, dividend en renteopbrengsten – zullen in dit kader dan ook opnieuw en in volledige omvang worden ingezet voor activiteiten ter ondersteuning van het MKB in de Provincie Drenthe.

Gelijktijdig met de vormgeving van bovenstaande is door de gezamenlijke regionale ontwikkelingsmaatschappijen nagedacht over aanvullende tijdelijke maatregelen voor investerende bedrijven die onvoldoende kredietfaciliteiten krijgen bij de banken. Binnen de NOM heeft dat geleid tot een voorstel voor tijdelijke additionele financiering (TAFF). Dit voorstel hebben wij u aangeboden met een begeleidend schrijven op 4 augustus jl.

Naar aanleiding daarvan heeft een gesprek met uw portefeuillehouder plaatsgevonden. Daaruit is naar voren gekomen dat het onderhavige voorstel m.b.t. de werking van het DPM-fonds is aangevuld met een korte paragraaf waarin de werking van TAFF is weergegeven. Door in het DPM-fonds een aanvullende faciliteit aan te brengen kan ook hiermee snel van start worden gegaan. De beoogde bijdrage van de provincie Drenthe sluit daarmee dan ook goed aan op de versnellingsagenda.

Doel van dit projectvoorstel is dan ook om commitment vanuit de Provincie Drenthe te krijgen voor het beschikbaar stellen van een financiële bijdrage van € 2 miljoen (in twee tranches van elk € 1 miljoen) voor (de meer reguliere financieringsactiviteiten) binnen de DPM.

Aanvullend wordt het verzoek gedaan om vanuit de Provincie Drenthe een bijdrage te leveren aan de Tijdelijke Additionele Financiering Faciliteit. Hierbij wordt gedacht aan een bedrag van € 4 miljoen, beschikbaar te stellen in de vorm van een rentedragende lening. Deze lening is op afroep beschikbaar, afhankelijk van de vraag uit het bedrijfsleven in de provincie Drenthe.

2. **Doelstelling**

De doelstelling van DPM is het scheppen van passende financieringsvoorwaarden om Noord Nederlandse veelbelovende en levensvatbare MKB ondernemingen aandelenkapitaal en/of achtergestelde leningen (risicoleningen zonder enig onderpand) te kunnen verstrekken, voor zover de financiering van deze bedrijven niet op andere wijze kan worden gerealiseerd. Daarbij zal het door Brussel bepaalde ten aanzien van de werking van financieringsfondsen (daar waar nodig) als richtlijn gelden.

Het voorgaande in aanmerking nemende zal bij een mogelijke financiële inbreng vanuit de Provincie Drenthe in de DPM in ieder geval voor het door de Provincie ingebrachte deel gelden dat onderstaande uitgangspunten in acht zullen worden genomen:

a.

De financiële middelen zullen uitsluitend beschikbaar kunnen worden gesteld aan MKB

bedrijven die statutair gevestigd zijn in de Provincie Drenthe en/of waarvan het zwaartepunt van de activiteiten zich in de Provincie Drenthe bevindt;

b.

Uitgangspunt van DPM is een maximale financiële bijdrage per MKB onderneming van € 500.000,--. Daarbij is het streven om dit bedrag te matchen met een substantiële additionele pari passu private co-financiering. Indien door DPM een hoger bedrag wordt gefinancierd dan € 500.000,--, zal te allen tijde een matching vanuit een (private) co-financiering dienen plaats te vinden;

c.

De basisgedachte van DPM is het revolverende karakter teneinde meervoudige werking van de beschikbare middelen te faciliteren. De inkomsten van de DPM die voortvloeien uit aandelenverkoop, aflossingen van de leningen, dividend- en renteopbrengsten zullen dan ook opnieuw worden gebruikt voor activiteiten ter ondersteuning van kleine en middelgrote ondernemingen in de Provincie Drenthe;

d.

Alleen in financieel en economisch gezonde ondernemingen en in activiteiten die door de fondsbeheerder(s) potentieel economisch levensvatbaar worden geacht, mag door DPM worden geïnvesteerd;

e.

Financiering door DPM zal hoofdzakelijk betrekking hebben op financiering bij de (pre)start van nieuwe ondernemingsgewijze activiteiten, groei van bestaande ondernemingen en ten behoeve van de ontwikkeling van nieuwe activiteiten of de introductie van innoverende/nieuwe technologieën in het productieproces of –systeem;

f.

Financiering van DPM zal niet bestaan uit pure herfinanciering van bedrijfspassiva;

g.

DPM zal normaal geen meerderheidsbelang in ondernemingen mogen verwerven;

h.

Als voorzorgsmaatregel ter bevordering van de mededinging op de markt voor risicokapitaal en leningen zal DPM er nadrukkelijk zorg voor dragen dat investeringen en desinvesteringen (aandelenverkoop, aflossingen van leningen, dividend- en renteopbrengsten) middels aandelenkapitaal en risicoleningen op marktconforme wijze zullen plaatsvinden;

3. **Structuur en organisatie**

Het initiatief om te komen tot de oprichting van de DPM lag destijds bij de CdK van Drenthe, de heer Dr. A.P. Oele. Hij constateerde dat het bedrijfsleven zich steeds meer ging beperken tot de core business en derhalve taken ging afstoten aan toeleveranciers van goederen en diensten. Het gevolg zou kunnen zijn dat de regionale werkgelegenheid hierdoor zou afnemen.

Zijn idee was dan ook om een fonds op te richten om de lokale toeleverende industrie in de Provincie Drenthe te versterken, zodat geïnvesteerd kon worden in lokale kennis en capaciteit om zo de toelevering uit de regio te kunnen betrekken.

Nadat financiële toezeggingen waren gedaan door publieke en private partijen, is de DPM op 14 september 1988 opgericht en door de Nederlandsche Bank erkend als Participatiemaatschappij.

DPM heeft de structuur van een besloten vennootschap onder Nederlands recht, waarvan de NOM als aandeelhouder optreedt. De statuten van de DPM zijn reeds grotendeels toegespitst op de uitgangspunten, zoals genoemd in punt 2 van het onderdeel "doelstelling". Daar waar nodig zullen de statuten op onderdelen aangepast worden.

Het bestuur van de DPM zal uitsluitend worden gevormd door de rechtspersoon N.V. NOM. Door de statutaire directeur van de NOM zal een NOM-medewerker worden belast met het beheer van deze besloten vennootschap.

Financieringsaanvragen, alsmede de beoordeling en afwikkeling daarvan, zullen worden behandeld door het financieringsbedrijf van de NOM die daartoe een adequaat uitgeruste organisatie tot haar beschikking heeft die kan bogen op meer dan 30 jaar ervaring op het gebied van risicofinanciering.

Door medewerkers van het financieringsbedrijf van NOM geconcipeerde voorstellen zullen ter eerste beoordeling worden voorgelegd aan het managementteam van de NOM. Bij positieve aanbeveling zal vervolgens door het managementteam van de NOM, daar waar de interne procedures dat vereisen, formele goedkeuring worden gezocht bij de Raad van Commissarissen van de NOM.

4. **Beoordelingsprocedure**

Bij de beoordeling van financieringsaanvragen zal DPM uitgaan van een door de industriële of stuwende dienstverlenende MKB-aanvragen te overleggen ondernemingsplan.

In dit ondernemingsplan moeten de positie van de onderneming in de markt, de marktverwachtingen, de administratieve organisatie, de totale financieringsopzet en het rendementsperspectief een duidelijke rol spelen.

De afweging voor het al dan niet verstrekken van financiering door het fonds zal met name plaatsvinden op basis van de volgende punten die moeten leiden tot een oordeel over de levensvatbaarheid:

- Beoordeling van alle geprognosticeerde inkomensbronnen, aannemelijkheid van prognoses terzake van operationele, financiële en investering kasstromen;
- Management- en ondernemerskwaliteiten;
- Marketing- en acquisitie-aanpak;
- Organisatie (primair en ondersteunend).

5. **Continuïteit en beoogde effecten**

Binnen DPM zal worden gestreefd naar een revolverend geheel, teneinde maximaal gebruik te kunnen maken van de beschikbare middelen. De continuïteit van DPM op langere termijn zal in hoge mate worden bepaald door het succes van de met DPM middelen gefinancierde MKB ondernemingen.

Gelet op het relatief hoge risicoprofiel van de doelgroep ondernemingen zal bij manifestatie van dit risico de door DPM uitgezette middelen naar verwachting in eerste instantie slechts deels door rente-inkomsten en pas in een later stadium door eventuele koerswinst bij verkoop van de in participaties gehouden aandelen enigszins kunnen worden gecompenseerd.

Naar verwachting zal per individuele MKB onderneming gemiddeld tussen de € 200.000,-- tot € 500.000,-- aan risicodragend kapitaal beschikbaar worden gesteld. Afhankelijk van de uiteindelijke hoogte van het gemiddelde beschikbaar te stellen bedrag, kan zodoende aan 5 tot 10 MKB bedrijven een financiering worden verstrekt.

Op basis van ervaringsgegevens binnen DPM en NOM, wordt er vooralsnog van uit gegaan dat per geïnvesteerd bedrag van € 100.000,-- uiteindelijk 10 tot 15 directe en indirecte arbeidsplaatsen zullen worden gerealiseerd. Daarnaast leren ervaringsgegevens dat doorgaans rekening kan worden gehouden met een multiplier van 4 als het gaat om het aantrekken van een cofinanciering.

6. **Beheer van participaties en kosten**

NOM voert (ook binnen haar dochterondernemingen) een beleid dat gericht is op intensief beheer. Per bedrijf zal er inzicht moeten worden verkregen in de mate waarin het ondernemingsplan wordt gerealiseerd. Onderwerpen als omzet, toegevoegde waarde en voortgang van de investeringsprocessen komen aan de orde.

Daarbij is het van belang om inzicht te behouden in de financiële positie van het bedrijf alsook het marktperspectief en meer algemeen het continuïteitsperspectief. Gezien de onderliggende doelstelling van DPM is eveneens een belangrijk gegeven het aantal gerealiseerde arbeidsplaatsen.

Bij de meeste bedrijven komen deze aspecten bij de aandeelhoudersvergadering aan de orde. De medewerker die vanuit de NOM het beheer voor een bedrijf op zich neemt, is op deze vergaderingen aanwezig. Naast de aanwezigheid op de aandeelhoudersvergadering, wordt in de regel door de NOM een commissaris voorgedragen. Dit kan een medewerker van de NOM zijn of een derde. Verder ontvangt NOM van de bedrijven waarin wordt deelgenomen op gezette tijden tussentijdse financiële rapportages.

Voor het beheer en de uitvoering van deze participaties brengt NOM bij het verstrekken van de financiering eenmalig een bedrag van € 3.000,-- aan fondskosten in rekening.

7. **Informatie uitwisseling**

Indien DPM wordt geconfronteerd met een financieringsaanvraag waarbij sprake is van een bepaalde betrokkenheid en/of specifiek belang vanuit de Provincie Drenthe en de Provincie de DPM hier expliciet op wijst, zal DPM (nadat hiervoor toestemming is verkregen van de

ondernemer) de Provincie op de hoogte houden van de verdere voortgang. Indien nodig en voor zover mogelijk zal DPM deze betrokkenheid in haar besluitvormingsproces meewegen.

8. Voortgangsrapportage

Evaluatie-items richting Provincie zullen als volgt worden ingevuld. De Provincie ontvangt eens per halfjaar een voortgangsrapportage m.b.t. de stand van zaken binnen de DPM. In deze rapportage zal in ieder geval aandacht worden besteed aan het aantal bedrijven waaraan risicodragend vermogen is verstrekt, de aard en de omvang van de vermogensverschaffingen en eventuele uittredingen. Naast dat er regelings- en doelstellingsbreed gekeken wordt naar de verdeling in de aantal (pre)start-, groei-, acquisitie-, en innovatie investeringen, komen ook het aantal gerealiseerde arbeidsplaatsen aan de orde.

Op grond van opgedane ervaringen en resultaten zal een algehele evaluatie plaatsvinden op het moment dat de door Provincie Drenthe aan DPM beschikbaar gestelde middelen volledig bij MKB bedrijven zijn uitgezet.

Betrokken partijen zullen op grond van opgedane ervaringen en resultaten dan onder andere tezamen bezien hoe en op welke wijze de totale fondsomvang van de DPM dan eventueel verder vergroot kan worden.

9. Tijdelijke Additionele Financiering Faciliteit (TAFF)

TAFF betreft een additionele en tijdelijke financieringsfaciliteit ten behoeve van het MKB. Ter onderscheid van het bestaande financieringsinstrumentarium van DPM (en in breder verband de NOM) sluit TAFF een financiering aan bepaalde doelgroepen van regionaal verzorgende ondernemingen op voorhand niet uit.

Daarnaast onderscheid TAFF zich doordat TAFF niet zal worden vermarkt richting het MKB in de provincie Drenthe, maar zich daarentegen uitsluitend zal richten op de commerciële banken in Drenthe.

Naar verwachting kan TAFF de banken verleiden om meer krediet te verstrekken, waarmee bedrijven die hun financiering in het huidige tijdsgewricht van schaarste van kapitaal niet rond krijgen, toch geholpen worden om investeringsplannen te realiseren. Daarbij geldt als belangrijke randvoorwaarde dat dit nieuwe financieringsarrangement alleen ingezet kan worden in combinatie met door banken te verstrekken additioneel vermogen.

Meer specifiek: de banken, na afstemming met de doelonderneming, fungeren als aanvrager van TAFF waardoor zij zelf in principe reeds bereid zijn om 50% van de additionele vermogensbehoefte van een MKB onderneming voor hun eigen rekening te nemen. Bij acceptatie door DPM wordt een standaard financieringscontract tussen DPM en de doelonderneming afgesloten. De TAFF uitzettingen zijn daarbij gebaseerd op een volledig gestandaardiseerde achtergestelde lening met een afsluitprovisie van 2% en een jaarrente variërend van 8 tot 11%.

Ter voorkoming van hoge transactie- en beheerskosten zal een ondergrens gesteld worden aan de hoogte van de te verstrekken TAFF financiering. Het uitgangspunt is dat deze ondergrens wordt gesteld op € 200.000,--. Dit betekent dan concreet dat alleen additionele vermogensfinanciering voor MKB ondernemingen vanaf € 400.000,-- in aanmerking komt voor cofinanciering met TAFF. Het hier aangegeven minimumniveau van € 200.000,-- is enigszins arbitrair en zal in nadere discussie tussen DPM en banken wellicht nog moeten

worden bijgesteld.

De kosten voor het operationele projectmanagement van TAFF alsook de kosten die voortvloeien uit de risicomaniestatie in de TAFF portefeuille moeten geheel worden bekostigd uit het verschil tussen renteopbrengsten uit de financieringsuitzettingen en de rentelasten uit hoofde van de ten behoeve van TAFF aangetrokken rentedragende lening(en).

Provinciale staten van Drenthe;

gelezen het voorstel van gedeputeerde staten van Drenthe van 16 oktober 2009, kenmerk 42/5.8/2009013356;

BESLUITEN:

een rentedragende geldlening ad € 4 miljoen (à 4% rente) te verstrekken aan de Drentse Participatiemaatschappij met ingang van 2010.

Assen, 16 december 2009

Provinciale staten voornoemd,

, griffier

, voorzitter

ga.coll.